

STRATEGIA NAȚIONALĂ DE APĂRARE

INTRODUCERE

Sistemul de securitate și apărare european trece prin cele mai mari provocări și transformări din ultimii 75 de ani. Agresiunea militară directă a Federației Ruse asupra Ucrainei, acțiunile hibride și politica agresivă deliberată a acesteia, încălcarea în mod flagrant a principiilor dreptului internațional, precum și prevederile acordurilor multilaterale care au stat la baza funcționării sistemului de securitate internațional, a afectat periculos pacea și securitatea continentului, cât și a Republicii Moldova. În acest context și în baza prevederilor Strategia securității naționale se impune elaborarea unei noi Strategii Naționale de Apărare.

Strategia Națională de Apărare (în continuare – Strategie) reprezintă documentul de politici, în baza căruia se realizează planificarea apărării naționale. Strategia identifică potențialele riscuri și amenințări în domeniul apărării, reieșind din mediul de securitate, stabilește obiectivele politicii de apărare, precum și căile și resursele necesare pentru realizarea acestora. Strategia are rolul de a da ghidări pentru elaborarea politicilor subsecvente pentru asigurarea planificării apărării naționale (Strategia Militară, directiva de planificare a apărării, doctrine, concepte, alte documente de construcție și dezvoltare a capacităților militare) și buna funcționare a sistemului național de apărare.

Prezenta Strategie are la bază prevederile Constituției Republicii Moldova, legii nr. 345/2003 cu privire la apărarea națională, obiectivele Strategiei securității naționale a Republicii Moldova, aprobată prin Hotărârea Parlamentului nr. 391/2023, Programului de activitate al Guvernului Republicii Moldova, precum și angajamentele asumate de Republica Moldova prin instrumentele sale de cooperare cu organizații internaționale, parteneriatele strategice bilaterale, acordurile și tratatele internaționale, la care este parte.

Apărarea și securitatea militară este un domeniu fundamental și distinct al securității naționale, care se află într-o relație de interdependență cu procesele pe dimensiunea politică, diplomatică, informațională, economică, socială, tehnologică, ordinea publică a statului, etc. Totodată, apărarea rămâne a fi o precondiție necesară și un element de prioritate în abordarea comprehensivă și conceptuală a rezilienței statului și societății. Adicional, aceasta va asigura prosperitatea economică și dezvoltarea societății per ansamblu. Ținând cont de caracterul comprehensiv și integrat al apărării, se impune o abordare interinstituțională în dezvoltarea sistemului național de apărare.

Scopul acestei Strategii este de a consolida, integra și coordona eficient eforturile instituțiilor cu atribuții în implementarea politicilor de apărare, precum și asigura contribuția domeniului apărării și securității militare în consolidarea rezilienței statului și societății.

Pentru Republica Moldova, realizarea/modernizarea politicii de apărare a statului vine în scopul protejării suveranității, independenței, unității, integrității teritoriale și a democrației constituționale. Implementarea acesteia necesită alocări substanțiale de resurse pentru asigurarea suficienței defensive și/ori stabilirea parteneriatelor multilaterale cu mai multe state, organizații regionale și internaționale în vederea asigurării capacităților lipsă.

Totodată, în contextul strategic actual, suportul partenerilor rămâne a fi critic în atingerea obiectivelor strategice ale Republicii Moldova, inclusiv integrarea în Uniunea

Europeană, intensificarea relațiilor cu Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (în continuare – NATO) și aprofundarea parteneriatelor bilaterale. Realizarea acestor procese a devenit o necesitate urgentă și de importanță națională.

În prezent, Republica Moldova trece printr-un proces accelerat de dezvoltare și modernizarea a capacităților naționale de apărare pentru a asigura potențialul de descurajare. Aceasta a devenit un imperativ strategic, asumat la nivel național, legiferat prin actele normative de domeniu și Strategia Securității Naționale. Mai mult ca atât, pentru prima dată de la independență, credibilitatea acestui proces este asigurată de o creștere graduală a alocărilor bugetare pentru apărarea națională, cu scopul de a atinge nivelul de 1% din PIB până în 2030, racordată la tendințele țărilor europene. În condițiile sporirii riscurilor și amenințărilor, schimbării caracterului războiului modern și avansării ascendente a tehnologiilor informaționale, mai multe state dezvoltate în proximitatea noastră, revizuiesc abordările și viziunile de securitate și apărare și sporesc investițiile pentru apărarea sa.

În primul capitol al Strategiei este relatat contextul strategic, fiind punctate valorile și interesele naționale, reperele relevante ale mediului de securitate. De asemenea, sunt identificate riscurile și amenințărilor pe dimensiunea de apărare, precum și factorii cu impact asupra politicii de apărare. În al doilea capitol sunt expuse viziunea strategică, obiectivele generale și specifice ale politicii de apărare, iar în capitolul al treilea – direcțiile de acțiune, orientate spre dezvoltarea și consolidarea capacității naționale de apărare. Capitolul patru prezintă resursele financiare, umane și materiale, necesare pentru îndeplinirea obiectivelor politicii de apărare și materializarea direcțiilor de acțiune. În al cincilea capitol sunt relevate etapele și mecanismele de implementare a Strategiei, iar în ultimul capitol sunt descrise mecanismele de monitorizare, evaluare și raportare a îndeplinirii obiectivelor asumate.

I. CONTEXT STRATEGIC

Secțiunea 1. Valorile și interesele naționale

1. La baza dezvoltării și funcționării sistemului național de apărare stau valorile Republicii Moldova, enunțate în Constituția statului, cadrul normativ în domeniu și interesele naționale transpuse în Strategia securității naționale ca obiectivele naționale de securitate ale Republicii Moldova.

Strategia națională de apărare urmărește realizarea intereselor naționale privind garantarea suveranității, independenței, unității și integrității teritoriale a țării; apărarea, asigurarea și consolidarea păcii și stabilității; protejarea democrației constituționale.

Totodată, Strategia națională de apărare reflectă determinarea fermă a statului în vederea asigurării unui sistem de securitate și apărare, care să asigure în prim plan prosperitatea cetățenilor.

Secțiunea a 2-a. Mediul de securitate

2. Mediul de securitate internațional a devenit în ultimii ani, unul imprevizibil și complex, caracterizat prin volatilitate, transformări accelerate și turbulențe, cu tendință de a provoca schimbarea ordinii internaționale, principiilor dreptului internațional și securității internaționale colective, cu pilonul principal – Organizația Națiunilor Unite (ONU), paralizarea activității căruia ar restrânge opțiunile pentru soluții multilaterale. Criza sistemului de securitate internațional, înrăutățirea relațiilor între unele state, și confruntarea multi-dimensională între marii actori internaționali - inclusiv în proximitatea geografică a Republicii Moldova - amplificate de amenințările convenționale și hibride, au un mare potențial de a produce schimbări semnificative în distribuirea și reconfigurarea globală a puterii în următorul deceniu.

Unele state acordă preferință folosirii instrumentului militar, manifestă retorici agresive cu amenințări, inclusiv cu folosirea armelor de nimicire în masă, în detrimentul diplomației, negocierilor și dialogului. Pe acest fond, sistemul de acorduri și mecanisme internaționale, ce asigurau balanța de putere și restrângere a țărilor cu asemenea capacități, tind să devină nefuncționale.

Crizele din Orientul Mijlociu, Africa, Asia, terorismul și criminalitatea transfrontalieră, migrația ilegală nu pot fi gestionate fără asistență internațională și vor avea impact inclusiv în domeniu apărării.

Politica agresivă a Federației Ruse, cu încălcarea principiilor de drept internațional, are ca scop restabilirea influenței sale în regiunea noastră și revenirea la ordinea mondială cu statut de mare putere globală. Aceasta a contribuit la o destabilizare majoră a sistemului de securitate colectivă la nivel regional și global și vine într-o contradicție directă cu principiul suveranității și integrității teritoriale ale statelor.

Acest fapt a readus pe agenda de securitate dreptul suveran de autoapărare individuală sau colectivă a fiecărui stat membru ONU, în cazul producerii unei agresiuni armate împotriva

acestui.

3. Revenirea războiului de înaltă intensitate în Europa, prin agresiunea militară ilegală a Federației Ruse împotriva Ucrainei, manifestă un obiectiv clar de modificare a frontierelor internaționale prin forță. Folosirea politicii de putere agresivă de către Federația Rusă, inclusiv prin generarea provocărilor și amenințărilor la adresa altor state, destabilizează profund mediul de securitate regional, în special în regiunea extinsă a Mării Negre.

Acțiunile Rusiei au avut un impact negativ semnificativ asupra arhitecturii păcii și securității în Europa, punând sub semnul întrebării mai mult ca oricând întreaga ordine internațională, iar pe termen lung, au creat un precedent periculos, cu potențiale consecințe și dezvoltări ulterioare grave. Rezistența țărilor din Europa de Est la activitățile ostile ale Federației Ruse aduce o contribuție majoră la securitatea Europei în ansamblu.

În acest context, rolul Uniunii Europene și NATO, ca piloni centrali stabilizatori, în asigurarea securității și rezilienței în Europa, rămâne unul primordial. Ambele organizații asigură membrilor săi garanții de securitate și apărare colectivă, inclusiv prin materializarea rapidă a politicii „ușilor deschise” și acceptarea de noi membrii. Totodată, ele continuă să asigure un sprijin puternic pentru parteneri și țările candidate prin mecanisme și instrumente specifice.

Se remarcă și tendința unor state de renunțare la neutralitate (deciziile Suediei și Finlandei de a se alătura NATO) sau de revizuire a politicii de securitate și apărare printr-o abordare mai clară a mediului de securitate și măsuri mai robuste de finanțare și dezvoltare a sectorului de apărare.

Federația Rusă contestă procesul de extindere a comunității euro-atlantice și cursul european a țărilor din regiune, considerându-l drept un pericol la adresa securității sale, folosind în acest scop toate instrumentele de putere, inclusiv utilizarea forței militare.

Prin poziționarea sa geografică, Republica Moldova este un actor important al arhitecturii de securitate europene, în special în regiunea extinsă a Mării Negre – zonă de interes strategic pentru actorii regionali și internaționali.

În acest context, recunoașterea Republicii Moldova drept stat candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană, avansarea și consolidarea cooperării cu NATO și ceilalți parteneri din regiune, reprezintă o treaptă înaintată în asigurarea securității și rezilienței statale.

4. Creșterea insecurității în regiunea extinsă a Mării Negre, odată cu declanșarea războiului al Federației Ruse împotriva Ucrainei și blocarea porturilor ucrainene din Marea Neagră, a readus în atenție importanța geopolitică și geo-economică a regiunii cu implicații majore asupra politicii de integrare europeană Republicii Moldova pentru următorii ani.

În plus, existența conflictelor înghețate și de lungă durată, precum și prezența militară ilegală a Federației Ruse în regiunea transnistreană a Republicii Moldova, și regiunile Osetia de Sud și Abhazia ale Georgiei, alimentate de interesele și interferența Federației Ruse din Kosovo, Bosnia și Herțegovina, afectează negativ mediul de securitate în regiune. O rezolvare definitivă a acestor conflicte este puțin probabilă în următorii ani, iar soluția militară nu este acceptabilă. Republica Moldova rămâne fermă pe poziția de soluționare pe calea pașnică a conflictului transnistrean, fără afectarea capacității statului de a asigura securitatea și apărarea cetățenilor.

Ambiția guvernului rus de a crea, pe căi militare, un coridor terestru spre Republica Moldova, precum și acțiunile destabilizatoare ale acesteia, directe și prin intermediul interpușilor locali, sunt resimțite puternic la nivel de stat și societate, cu implicații și asupra soluționării conflictului transnistrean.

Toate aceste procese și tendințe generează exigențele sporite pentru sistemul național de apărare a Republicii Moldova și reziliența sa, mai mult decât oricând.

Secțiunea a 3-a. Riscuri și amenințări

5. Complexitatea și efectele multiple ale interacțiunii între elementele de risc și de amenințare identificate și prezentate în continuare, probabilitatea de materializare a riscurilor în amenințări, și vice-versa, în special pe perioadă valabilității acestei strategii, fac destul de dificilă diferențierea exactă dintre acestea.

6. Ansamblul de riscuri și amenințări, identificate în urma analizei mediului strategic de securitate, se caracterizează prin forme specifice de manifestare, care oscilează între spectrul convențional și cel neconvențional al războiului clasic, generând efecte variate, greu de anticipat și de contracarat.

7. Agresiunea militară a Federației Ruse împotriva Ucrainei creează premisele imediate și permanente și pentru o posibilă agresiune armată și asupra statului nostru. Un obiectiv declarat - eventuală stabilire a unui coridor militar terestru până la hotarele Republicii Moldova - ar reprezenta o amenințare directă la adresa ordinii constituționale și statalității țării.

8. Operațiile de tip hibrid desfășurate de Federația Rusă, direct sau prin intermediul unor elemente, organizații și grupuri sociale cu orientări radicale, din Republica Moldova, generează amenințări directe la adresa securității, ordinii constituționale, infrastructurii critice și a bunăstării populației. Totodată, ele urmăresc să împiedice Republica Moldova să-și apere interesele naționale, precum și să-și promoveze obiectivele strategice, limitând astfel capacitatea de reintegrare a țării.

9. Forțele militare ale Federației Ruse, staționate ilegal pe teritoriul Republicii Moldova, precum și forțele armate separatiste, au capacitate operațională considerabilă, care fac ca - fiecare în parte sau acționând sinergic pentru promovarea obiectivelor lor potențiale - să reprezinte o amenințare majoră la adresa suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova.

10. Sinergia amenințărilor, identificate în punctele 7-9, reprezintă o amenințare existențială la adresa suveranității și integrității teritoriale a Republicii Moldova.

11. Riscuri diverse, care se pot manifesta inclusiv și printr-o abordare hibridă – cultura de securitate precară, marcată de amplificarea instrumentelor de dezinformare și propagandă, activitățile de sabotaj, subversiune, atacurile cibernetice, traficul ilicit de armament, migrația ilegală, atacurile și proliferarea armelor de distrugere în masă (chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN)), schimbări climatice, dezastrele naturale și antropogene și capacitatea tehnico-materială limitată de prevenirea și lichidarea acestora, insuficiența resurselor naturale, accentuarea fenomenului de îmbătrânire a populației, lipsa coeziunii sociale, acțiunile

violente, teroriste, epidemiile și pandemiile, corupția, coerciția economică, abuzul de dependențe tehnologice și de resurse, criminalitatea și infracționalitatea transfrontalieră, lipsa oportunităților economice și inflația, completarea sub nivel a rezervelor de stat și uzura avansată a unor stocuri ale rezervelor de mobilizare, crizele economice, energetice și alimentare, dezvoltarea rapidă și necontrolată a noilor tehnologii - care deși nu au un caracter militar, pot conduce la apariția unor consecințe, ce pot afecta negativ securitatea militară și apărarea țării, implicat finanțarea și dezvoltarea capacităților de apărare.

Totodată, aceste riscuri diverse, fiecare în parte, sunt/vor fi adresate direct prin strategii sectoriale. Capabilitățile, capacitățile și mecanismele dezvoltate prin intermediul acestei strategii vor acționa complementar în suportul realizării acestor strategii pe sector, fără a afecta viziunea stabilită în prezentă strategie. Suportul va fi materializat prin intermediul programelor, foilor de parcurs, planurilor de acțiuni sau de implementare interinstituțională realizată de autoritățile responsabile în domeniu.

Secțiunea a 4-a. Factori cu impact asupra politicii de apărare a statului

12. Neutralitatea permanentă - Republica Moldova respectă această obligațiune constituțională asumată prin neadmitere a dislocării de trupe militare ale altor state pe teritoriul național, precum și de neparticipare la conflicte armate. În același timp, prezența ilegală forțelor militare ale Federației Ruse pe teritoriul Republicii Moldova subminează acest principiu asumat.

Evoluțiile geopolitice în plan regional și global demonstrează că securitatea și apărarea depășesc considerabil posibilitățile unui stat, așa cum este Republica Moldova. Aceste împrejurări impun necesitatea consolidării capacității naționale de apărare prin alocări substanțiale de resurse, extinderea cooperării și/ori stabilirea parteneriatelor multilaterale cu mai multe state și organizații regionale și internaționale, în vederea asigurării securității statului și populației.

Agresiunea Federației Rusie asupra Ucrainei a determinat state tradițional neutre să renunțe la neutralitate pentru a-și garanta securitatea națională în format de apărare colectivă.

Totodată, dreptul suveran de autoapărare sau apărarea colectivă în cazul unui atac armat asupra țării, consacrat în Carta ONU, în art. 51, rămâne indiscutabil.

13. Cadrul juridic internațional - Dezechilibrarea sistemului internațional s-a produs inclusiv și din cauza eroziunii treptate și rezilierii acordurilor multilaterale în domeniul securității și apărării, suspendării tratatelor de control al armelor. Retragerea Federației Ruse din Tratatul cu privire la Forțele Armate Convenționale în Europa (CFE)¹ și din Convenția cu privire la nivelurile maxime pentru cantitățile de armamente convenționale și tehnică în legătură cu Tratatul CFE, care limitau posibilitatea unui atac armat prin surprindere și a unor operațiuni ofensive pe scara largă, a subminat sistemul european de securitate. O consecință imediată ar putea fi reprezentată de refuzul Federației Ruse de a-și îndeplini angajamentele asumate la Summit-ul de la Istanbul, cu privire la retragerea trupelor ocupaționale din

¹ Tratatul FACE, semnat la 19 noiembrie 1990, la Paris, ultima versiune adaptată la Summit-ul OSCE de la Istanbul, 1999.

Republica Moldova și Georgia, cu impact negativ direct asupra procesului retragerii Grupului Operativ de Trupe Ruse (GOTR) și a munițiilor de la depozitul Cobasna.

Efectele ineficienței cadrului juridic internațional impune, de principiu, oferirea unui cadru internațional, care ar deschide calea pentru garanții de securitate pe termen lung pentru țările vulnerabile așa ca Republica Moldova și ar permite consolidarea apărării și descurajarea unei eventuale agresiuni – prin negocierea și semnarea aranjamentelor bilaterale de securitate cu țările interesate.

14. Separatismul - Reprezentanții regimului separatist din regiunea din stânga Nistrului continuă să promoveze o politică de confruntare cu autoritățile constituționale, în contextul dificultăților economice și financiare cu care se confruntă. Acest fapt creează condițiile pentru ca situația din regiune să fie folosită ca un instrument de acțiune, de către actori interesați, pentru a influența capacitatea decizională și pentru a crea dificultăți în îndeplinirea obiectivelor strategice ale Republicii Moldova.

15. Capacitatea de reziliență și rezistență – Reziliența este un concept în dezvoltare, căruia statele îi acordă o importanță deosebită ca o premiză de bază pentru o dezvoltare sustenabilă. Capacitatea de reziliență este percepută ca un element al statului și societății în ansamblu. Abordarea comprehensivă și conceptuală a capacității de reziliență a statului și societății, stabilită în Strategia Securității Naționale pe dimensiunile de importanță vitală așa ca militară, securitate și ordine publică, democratică, diplomatică, informațională, economică, energetică, cibernetică, agroalimentară, ecologică etc., va sta la baza funcționalității sistemului național de apărare în cazul unei agresiuni armate. Totodată, dezvoltarea și modernizarea capacităților de apărare va rămâne un element de prioritate în consolidarea rezilienței.

În același timp, apărarea națională impune posibilitatea mobilizării unei capacități pregătite și ferme de rezistență împotriva inamicului în cazul în care a ocupat, temporar, părți ale teritoriului național drept urmare a unei agresiuni armate directe asupra statului.

16. Starea actuală a Forțelor Armate - De la obținerea independenței și până în prezent, investițiile în dezvoltarea sectorului de apărare au fost foarte reduse, iar implementarea strategiilor și planurilor de dezvoltare s-a limitat la menținerea și asigurarea unui nivel minim de funcționare a sistemului național de apărare. Măsurile adoptate în această perioadă au fost preponderent cele care nu au presupus alocări bugetare suplimentare sau cele realizate cu sprijinul partenerilor externi. Rezultatul acestei abordări a contribuit la subdezvoltarea cronică a sistemului național de apărare pe parcursul mai multor ani.

Republica Moldova dispune de cea mai mică armată în Europa comparativ cu numărul populației. La începutul anului 1994, conform statelor aprobate de Guvernul Republicii Moldova, forțele terestre din cadrul Armatei Naționale constituiau din 9,800 de militari, organizați în trei brigăzi de infanterie motorizate, o brigadă de artilerie și un batalion de cercetare. În 1999, pentru prima dată Parlamentul Republicii Moldova a aprobat structura generală a Armatei Naționale și instituțiilor Ministerului Apărării cu un efectiv de 8500 militari², ulterior efectivul în anul 2001 a fost micșorat până la 7200³ militari, apoi, în anul

² Hotărârea Parlamentului nr. 455 din 18 iunie 1999 cu privire la structura generală și efectivul Armatei Naționale și instituțiilor Ministerului Apărării, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=105998&lang=ro (accesat 30.05.2022).

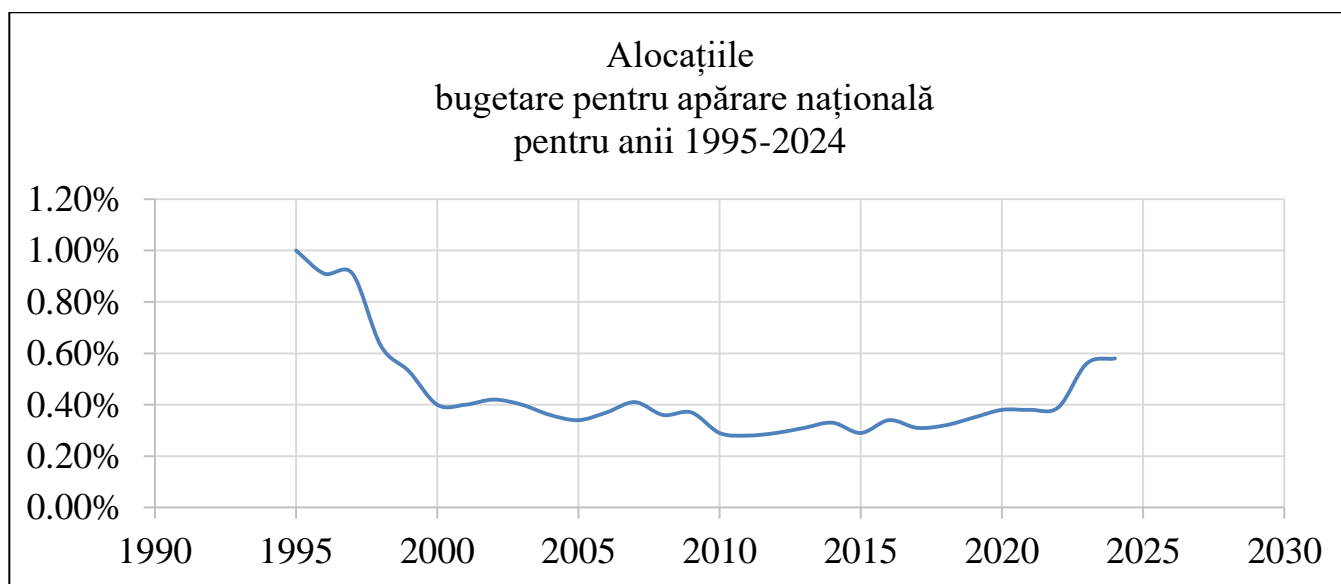
³ Hotărârea Parlamentului nr. 679 din 23 noiembrie 2001 cu privire la structura generală și efectivul Armatei Naționale și

2003 la 6800⁴ militari și până la 6500 militari⁵ în anul 2007, care este în vigoare și în prezent.

Totodată, începând cu 2012, datorită reformării Serviciului de Grăniceri în Poliție de Frontieră și scoatere acestuia din Componenta Forțelor Armate, precum și micșorarea numărului de efectiv al Inspectoratului General de Carabinieri, numărul Forțelor Armate s-a diminuat cu aproape 6000 de militari. Astfel, Forțele Armate, comparativ cu anul 1999, au avut o micșorare generală de aproape 8700 de militari. Creșterea numărului militarilor pe timp de pace este un imperativ în noile condiții de securitate și sarcini constituționale ce revin.

Realizarea unui nivel adecvat de funcționare a sistemului național de apărare necesită o abordare nouă, multidimensională, cu o alocare predictibilă și credibilă, pe termen lung, a resurselor pentru apărare, focusate întru asigurarea suficienței defensive minime a statului, cu prioritate pe componenta de bază al Forțelor Armate. Acest deziderat va fi asigurat prin creșterea treptată a bugetului pentru apărarea națională, astfel încât, până în 2030 bugetul de apărare să atingă 1% din Produsul Intern Brut (PIB).

Un prim pas în realizarea acestui imperativ a fost făcut după declanșarea războiului din Ucraina, prin creșterea, în premieră, a resurselor alocate din bugetul de stat de la 0.39% din PIB⁶ în anul 2022 la 0.55 % pentru anul 2023, dintre care aproximativ 70% au fost direcționate pentru modernizare, precum și prin valorificarea parteneriatelor pe linie bilaterală, cu UE și NATO.



17. Industria de apărare - Republica Moldova nu dispune, la acest moment, de o industrie de apărare funcțională și rentabilă proprie. Contextul de securitate regională și

instituțiilor Ministerului Apărării, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=60833&lang=ro (accesat 30.05.2022).

⁴ Hotărârea Parlamentului nr. 347 din 25 iulie 2003 cu privire la structura generală și efectivul Armatei Naționale și instituțiilor Ministerului Apărării, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=10503&lang=ro (accesat 30.05.2022).

⁵ Hotărârea Parlamentului nr.100 din 13 aprilie 2007 cu privire la structura generală și efectivul Armatei Naționale și instituțiilor Ministerului Apărării, https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=13674&lang=ro (accesat 30.05.2022).

⁶ *Bugetul aprobat cf legii bugetului de stat pentru anul 2024, nr.418/2023.

**Cf limitelor preliminare de cheltuieli pe sectoare pentru anii 2025-2027 și indicatorilor macroeconomici, actualizat la data de 22.01.2024

experiența Ucrainei, impune asigurarea unei autonomii pe termen scurt și mediu în menținerea unor capacități critice de apărare proprii, inclusiv valorificarea capacităților tehnologice naționale și de cercetare-dezvoltare prin implicarea statului, sectorului privat, mediului academic și științific. Totodată, asigurarea sustenabilității capacității de apărare pe termen mediu și lung nu se poate realiza doar în mod individual, sprijinul și capacitățile industriei de apărare ale partenerilor devenind critice în acest sens.

18. *Caracteristicile critice ale războiului modern*-Progresul și proliferarea tehnologiilor, combinat cu elemente multidimensionale (terestru, aerian, maritim, informațional, cibernetic și spațial) și de toate nivelurile (strategic, operațional și tactic) ale ducerii luptei de apărare, precum și informarea, mobilizarea și motivarea societății au transformat modul în care se desfășoară conflictele armate în spațiu și timp. Un exemplu elocvent este războiul din Ucraina. Tehnologiile emergente în domeniul militar și cel cu dublă destinație, uneori în combinație cu cele existente/invechite, prezintă atât noi oportunități, cât și riscuri.

Creșterea necesităților de utilizare și acces la mijloacele de producție a acestora au efecte atât pe câmpul de luptă cât și de importanța strategică. Sistemului de comandă, control, comunicații, computere, informații, supraveghere și cercetare (C4ISR), structura (inclusiv cea socială) forțelor armate, tipul de armament, muniții și echipament, asigurarea interoperabilității și integrării acestora în conceptele întrunite de instruire, angajare, sustenabilitate multilaterală (din resurse proprii și suport internațional), generarea forțelor, identificarea corectă a obiectivelor strategice și luarea la timp a deciziilor, spațiului cibernetic, reprezintă unele din elemente critice de pregătire pentru un conflict extins și de intensitate înaltă, în spațiu și timp.

19. *Cooperarea cu Organizația Națiunilor Unite (ONU), Uniunea Europeană (UE) și Organizația Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)* - În actualul context internațional de securitate, în vederea asigurării intereselor sale de securitate națională, Republica Moldova se va baza pe consolidarea dialogului strategic și pe parteneriatele cu organizațiile internaționale în domeniu.

20. În calitate de membru ONU, Republica Moldova va continua să contribuie la consolidarea rolului acestei organizații în menținerea păcii și securității internaționale, prin contribuția cu personal și tehnică militară la operațiile și misiunile ONU.

21. Odată cu acordarea statutului de țară candidată și adoptarea deciziei de inițiere a negocierilor pentru aderare, relațiile dintre Republica Moldova și UE au avansat. UE a început să abordeze oficial relațiile cu Republica Moldova prin prisma politicii sale de extindere. Însă, cel puțin până 2027 țara noastră va rămâne acoperită și de politica de vecinătate a UE.

Uniunea Europeană este angajată, în prezent, într-unul din cele mai dinamice procese de dezvoltare a politicii sale de securitate și apărare. Prin Busola Strategică a UE (*Strategic Compass for Security and Defence*) a fost definit un set de obiective cuprinzătoare care să susțină dezvoltarea Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC), vizând dezvoltarea capacității de acțiune și a instrumentelor adecvate pentru gestionarea crizelor, sprijinirea partenerilor în dezvoltarea capacităților de apărare, consolidarea capacităților industriale de apărare și protejarea propriilor cetățeni.

O dovadă a angajamentului UE de consolidare a capacităților de apărare ale Republicii

Moldova reprezintă asistență furnizată prin intermediul Instrumentului European pentru Pace (EPF).

22. Cooperarea cu NATO a progresat considerabil către un dialog politic consolidat, cu manifestarea sprijinului pentru obiectivele de securitate și apărarea națională ale Republicii Moldova, vizând integritatea teritorială, promovarea reformelor militare conform principiilor unui stat democratic, sporirea capacităților de apărare și dezvoltarea rezilienței naționale.

Adoptarea de către NATO a Programului Individual Adaptat de Parteneriat (Individual Tailored Partnership Program) cu Republica Moldova va demonstra susținerea puternică din partea Alianței, inclusiv prin avansarea pachetului de dezvoltare a capacităților de apărare a Forțelor Armate.

23. *Parteneriate strategice și cooperare internațională.* Dialogul strategic privilegiat, profund și multidimensional cu România, în calitate de partener esențial pentru Republica Moldova, a cunoscut o dezvoltare semnificativă, în special în contextul realizării obiectivului național de integrare europeană și a procesului de reformare a sistemului național de apărare al Republicii Moldova.

24. Menținerea unui dialog strâns cu Ucraina prezintă un interes vital atât pentru asigurarea cooperării bilaterale, cât și pentru consolidarea cooperării regionale în domeniul securității, manifestându-ne disponibilitatea pentru furnizarea de ajutor umanitar Ucrainei în reconstrucția post-conflict. O Ucraină stabilă și independentă constituie un element cheie pentru securitate și stabilitate în regiune, inclusiv și pentru Republica Moldova.

25. Ne bazăm în continuare pe sprijinul consistent oferit de către Statele Unite ale Americii, susținător și partener strategic al țării, în consilierea și direcționarea reformelor cheie, necesare în domeniul de securitate și apărare a țării, contribuind substanțial la dezvoltarea statului sub diferite aspecte, inclusiv a sectorului de apărare.

26. Dezvoltarea parteneriatelor și continuarea cooperării bilaterale și a dialogului în domeniul apărării cu: Albania, Austria, Bulgaria, Canada, Cehia, Estonia, Confederația Elvețiană, Finlanda, Franța, Georgia, Republica Federală Germania, Grecia, Ungaria, Italia, Japonia, Letonia, Lituania, Polonia, Regatul Unit, Regatul Țărilor de Jos, Slovacia, Suedia, Spania, Turcia contribuie în mod esențial la dezvoltarea capacităților sistemului național de apărare al Republicii Moldova.

27. De asemenea, Republica Moldova va evalua posibilitățile de dezvoltare a relațiilor de cooperare în domeniul apărării și cu alte state cu care își identifică interese de securitate și de apărare comune.

II. VIZIUNE STRATEGICĂ ȘI OBIECTIVE

28. Viziunea strategică în domeniul apărării naționale prevede asigurarea prevenirii, descurajării și respingerii oricărei agresiuni, la adresa suveranității, independenței, unității și integrității teritoriale a Republicii Moldova, prin dezvoltarea unui sistem național de apărare robust și modern, cu o resursă umană profesionalizată și capacități adecvate provocărilor de securitate actuale.

29. Sistemul național de apărare, inclusiv forțele armate, trebuie să fie în măsură ca, sub o conducere unitară, să planifice, să pregătească, să conducă și să desfășoare acțiuni de apărare națională pe întreg teritoriul țării, inclusiv o operație militară de înaltă intensitate. Totodată, sistemul național de apărare va asigura îndeplinirea angajamentelor internaționale asumate, prin participarea contingentelor și personalului militar și civil ai autorităților de resort la misiunile și operațiile internaționale.

30. Sistemul național de apărare poate fi întrebuințat pentru realizarea altor sarcini, în cazuri stabilite de legislație, în funcție de disponibilitatea capacităților și a resurselor.

31. Pentru aceasta, sistemul național de apărare trebuie să fie în măsură să asigure, la necesitate, folosirea în mod integrat a tuturor instrumentelor puterii de stat și mobilizarea tuturor resurselor naționale.

Obiectivele generale și specifice

32. Implementarea viziunii strategice în domeniul apărării naționale, precum și prevederilor relevante ale Strategiei securității naționale se va materializa prin îndeplinirea următoarelor obiective generale ale politicii de apărare:

- 1) Dezvoltarea și modernizarea capacității naționale de apărare;
- 2) Integrarea în arhitectura de securitate și apărare a Uniunii Europene.
- 3) Dezvoltarea și aprofundarea relațiilor de cooperare și parteneriate bilaterale, regionale și internaționale în domeniul apărării și securității militare;
- 4) Consolidarea credibilității strategice a Republicii Moldova ca furnizor de securitate regional și internațional și un partener de încredere.

33. Obiectivele generale ale politicii de apărare se vor realiza prin următoare **obiective specifice**:

- 1) accelerarea procesului de dezvoltare și modernizare a capacităților militare a nucleului de bază a Forțelor Armate;
- 2) revigorarea, redresarea și consolidarea procesului de mobilizare și pregătire a economiei naționale, a populației și a teritoriului;
- 3) asigurarea capacității naționale de rezistență în cazul unei agresiuni armate directe;
- 4) întărirea capacităților instituționale (financiare, umane și materiale) a sistemului național de apărare;
- 5) dezvoltarea capacității de supraveghere și control a spațiului aerian;
- 6) armonizarea și/sau ajustarea prevederilor legale, normative și de politici, inclusiv cerințele aderării la UE;

- 7) stabilirea unui mecanism eficient de planificare a apărării naționale;
- 8) dezvoltarea capacități specifice și asigurarea funcționalității eficiente a spațiului cibernetic și informațional în domeniul apărării și securității militare;
- 9) sporirea eficienței sistemului de avertizare timpurie privind riscurile și amenințările la adresa apărării naționale și securității militare și celor cu caracter hibrid;
- 10) eficientizarea sistemului de educație, instruire și cercetări științifice în domeniul securității și apărării la cerințele războiului modern;
- 11) creșterea calității vieții, protecției sociale a personalului și atractivității serviciului (militar, special și civil) în cadrul sistemului național de apărare;
- 12) dezvoltarea, modernizarea și asigurarea rezilienței infrastructurii critice, de apărare și militare și a celei cu dublă utilizare, civil-militar, inclusiv și în sectorul energetic;
- 13) Dezvoltarea parteneriatelor cu industriile de apărare și comunitățile științifice, naționale și internaționale, privind capacitățile tehnologice moderne;
- 14) eficientizarea și asigurarea interoperabilității multilaterale și a funcționării integrate a mecanismelor de conlucrare și cooperare interinstituțională;
- 15) dezvoltarea unui sistem modern și eficient de comunicare strategică și combatere a dezinformării;
- 16) asigurarea interoperabilității cu UE și NATO;
- 17) implementarea angajamentelor asumate și valorificarea potențialelor și oportunităților noi în contextul integrării în UE și cooperării cu NATO, în domeniul apărării și securității militare;
- 18) eficientizarea mecanismelor de cooperare cu partenerii externi, dezvoltarea parteneriatelor strategice bilaterale, regionale și internaționale;
- 19) asigurarea capacităților necesare Forțelor Armate pentru îndeplinirea misiunilor stabilite, inclusiv executarea misiunilor de menținere a păcii în zona de securitate, până la soluționarea pașnică a conflictului;
- 20) menținerea și extinderea participării Republicii Moldova în misiuni și operații internaționale sub egida ONU, UE, OSCE și NATO;
- 21) dezvoltarea culturii de securitate și apărare, asigurarea transparenței și eficienței managementului apărării;
- 22) respectarea tratatelor și convențiilor internaționale universale și specializate la care Republica Moldova este parte.

III. DIRECȚII DE ACȚIUNE

34. În vederea realizării obiectivelor politicii de apărare statul trebuie să dispună sau să furnizeze capacități de apărare, prin dezvoltarea capacităților militare (cele, care definesc structura de comandă a Forțelor Armate și însăși forțe), civile (asigurate de celelalte instituții cu responsabilități în domeniul securității și apărării în vederea participării la misiuni civile sau asigurarea sprijinului în operații militare), sau mixte (capacități civil-militare, care sunt constituite pentru a asigura o anumită misiune și sunt asigurate, în comun, de către Forțele Armate și anumite instituții cu responsabilități în domeniul securității și apărării).

35. Obiectivele politicii de apărare urmează a fi realizate prin concentrarea eforturilor naționale în următoarele direcții de acțiune.

36. Dezvoltarea, modernizarea și asigurarea funcționalității capacităților militare întrunite. Procesul va viza în primul rând Forțele Armate, în scopul asigurării suficienței defensive a statului. În acest sens, Forțele Armate trebuie să dispună de o structură de forțe pe timp de pace, cât mai apropiată de organizarea acesteia pe timp de război. Structura de forțe trebuie să cuprindă elemente viabile și avansate tehnologic de comandă și control, de planificare și conducere operațiilor, instruire instituțională și generare a forțelor. Aceste elemente structurale vor fi asigurate cu personal suficient și calificat, dotate cu armament și echipament modern și interoperabil, necesar realizării viziunii strategice.

Pentru aceasta, noi vom:

- implementa principiul de comandă și control centralizat și execuție descentralizată;
- dezvolta capacități de luptă și de sprijin de luptă agile, receptive și letale, care va asigura funcționalitatea Forțelor Armate. Atenție specială, în acest sens, va fi acordată capacității de apărare antiaeriană, comandă și control, artilerie, mobilitate și manevră, geniu, avertizare timpurie, informații și cercetare militară, forțe speciale, protecție a forțelor, comunicații și securitate cibernetică;
- dezvolta capacități de sprijin logistic și medical multilateral;
- realiza procese de modernizare și finalizare de înlocuire a tehnicii, armamentelor și echipamentelor învechite cu sisteme performante și interoperabile în raport cu statele partenere;
- asigura resurse financiare și materiale în scopul asigurării modernizării și administrării eficiente a infrastructurii militare conform cerințelor specifice.

Totodată, Forțele Armate, ca nucleu al sistemului național de apărare, vor deține capacități și vor spori eforturile de generare și instruire a forțelor pregătite și capabile să execute misiunile care le sunt atribuite, inclusiv cu suportul partenerilor.

Pentru aceste eforturi vom realiza proiecte și programe de dezvoltare la nivel național și cu sprijinul partenerilor.

37. Asigurarea funcționării mecanismului de mobilizare și evidență a resurselor de apărare va presupune, în primul rând, elaborarea Planului de mobilizare a economiei naționale, dezvoltarea și punerea în aplicare a Registrului de stat al resurselor de apărare și asigurarea alocărilor de resurse suficiente pentru Agenția Rezerve de Stat. Vom revigora mecanismul de mobilizare și pregătire de mobilizare, în conformitate cu legislația în vigoare.

În acest sens, autoritățile administrației publice de toate nivelurile, în cooperare cu sectorul privat și mediul de afaceri, vor contribui la elaborarea și implementarea Planului de mobilizare a economiei naționale și vor susține acțiunile pregătirii de mobilizare și ale mobilizării propriu-zise, în conformitate cu responsabilitățile ce le revin.

Totodată, crearea și funcționarea bazei de date a resurselor de apărare va fi realizată prin acordarea accesului necesar în alte sisteme informaționale automatizate ale autorităților publice. Aceasta va asigura colectarea, stocarea, actualizarea și analiza datelor asociate resurselor destinate mobilizării și de apărare. Adițional, aceasta va asigura dezvoltarea unui sistem de management a resurselor de apărare eficient și modern, care va permite conducerii la

nivel național și instituțional să ia decizii bine informate și în timp util.

Un accent aparte va fi acordat pregătirii și menținerii capacității de mobilizare, care va continua să se realizeze prin instruirea populației, instituțiilor și rezerviștilor, prin pregătirea teritoriului pentru apărare, precum și prin asigurarea încadrării la nivelul calitativ și cantitativ al necesarului planificat. Vor fi organizate și desfășurate exerciții la toate nivelurile (strategic, operațional și tactic), în scopul testării capacității decizionale naționale, rolurilor și responsabilităților, cooperării, procedurilor de răspuns ale forțelor destinate apărării naționale, pregătirii rezerviștilor și a capacității de generare a forțelor. Va fi inițiată instituirea și stabilirea statutului serviciului militar de rezervă voluntar.

Autoritățile publice de toate nivelurile, vor identifica și înlătura și/sau atenua deficiențele de ordin economic, legislativ, coordonare, de responsabilitate și organizațional, conform competențelor stabilite în legislația în vigoare.

Se vor întreprinde măsuri necesare pentru consolidarea capacității operaționale ale rezervei Forțelor Armate, rezervelor de stat și de mobilizare. Totodată, va fi stabilită succesiunea/algorithmul implicării sectorului privat în procesul de mobilizare a infrastructurii și a resurselor. Vom întreprinde măsuri în scopul revigorării capacităților de apărare teritorială și protecției civile, cu implicarea autorităților administrației publice de toate nivelurile conform atribuțiilor și responsabilităților în domeniu.

38. Dezvoltarea și punerea în aplicare a Conceptul național de rezistență în cazul unei agresiuni armate directe asupra țării. Aceasta va presupune o abordare la nivel de stat, care va include și valorificarea expertizei partenerilor și lecțiilor însușite a războiului din Ucraina. Se va studia modalitatea cea mai optimă de includere în procesul de învățământ militar a tacticilor de ducere a războiului de rezistență și studierii rapoartelor analitice asociate.

39. Consolidarea capacității instituționale și asigurarea unui management eficient și transparent a sistemului național de apărare este de o importanță primordială. Acest lucru se va realiza prin asigurarea unei bune guvernări prin crearea unor structuri relevante, care să asigure realizarea sarcinilor de importanță majoră, instituționalizarea unui cadru de reglementare eficient și punerea în aplicare a documentelor de politici și planificare strategică și operațională, contribuind, astfel, la dezvoltarea unei cooperări consolidate în cadrul sistemului. Aceasta implică organizarea structurală adecvată, alocarea resurselor și adaptarea continuă la nevoile specifice și evoluțiile ale apărării.

Totodată, această direcție se va realiza prin abordarea sistemică, sustenabilă și flexibilă a procesului de planificare a apărării la nivel instituțional și național, ajustat la standardele moderne. În acest sens va continua procesul de perfecționare a mecanismului asociat sistemului de planificare, programare, bugetare și evaluare, precum și asigurării controlului democratic eficient asupra Forțelor Armate pe tot parcursul acestuia.

De asemenea, accentul se va pune pe responsabilizarea instituțiilor statului de toate nivelurile cu atribuții în domeniul apărării și a societății față de dezvoltarea și asigurarea funcționalității sistemului național de apărare. Acest deziderat va fi realizat atât prin prisma mecanismelor existente, așa ca comunicarea eficientă cu publicul/societatea civilă cu privire la bugetul apărării, dezvoltarea și/sau îmbunătățirea culturii de securitate și apărare instituționale și a societății etc.

Acest lucru va include inițiative de formare continuă, conștientizare și adoptarea celor mai bune practici în domeniu, cât și prin identificarea unor metode probate în practica internațională. Vom aplica și instrumente noi de comunicare prin intermediul programelor de dezvoltare naționale și cu suportul partenerilor. De asemenea, vor fi implementate discipline opționale în domeniu securității și apărării în programe curriculare pentru instituțiile de învățământ universitar, precum și programe de educație militar-patriotică a tinerei generații, precum și culturii memoriei în societate. În acest scop vom implica comunitățile academice, mass-media și societatea civilă.

40. Dezvoltarea capacității de supraveghere și control a spațiului aerian va presupune dotarea graduală (etapizată) cu echipamente, dezvoltarea infrastructurii necesare, instruirea personalului calificat etc. În același timp, vom continua dezvoltarea parteneriatelor cu statele vecine și organizații regionale, și vom asigura integrarea și interoperabilitatea în sistemul de supraveghere și control a spațiului aerian al Uniunii Europene.

Realizarea acestui deziderat va avea la bază necesitatea investirii resurselor naționale și cele oferite de către parteneri.

În baza transformării modul desfășurării războiului modern, a tehnologiilor emergente în domeniul militar și celor de dublă destinație, precum și a lecțiilor însușite din Ucraina și terenul limitat din Moldova, vor fi studiate și dezvoltate tehnologii moderne, în special vehiculele aeriene fără pilot (UAV), și întreprinse măsuri necesare, inclusiv non-standarde, în scopul creșterii rezilienței infrastructurii critice și a forțelor. Complementar, vor fi implicate toate mijloacelor existente, așa ca sateliți spațiali, UAV, activități de informații și, în special, informații din partea populației, etc., precum și suportul partenerilor în materie de echipament, tehnologii, informații și instruire.

41. Ajustarea cadrului legal și a proceselor de reformă sistemului național de apărare, vor fi îndreptate spre asigurarea unor procese și mecanisme coerente, eficiente și interoperabile, care va oferi instituțiilor responsabile instrumentele și capacitățile necesare racordării la noile amenințări și riscuri, precum și gestionării diverselor provocări sistemice. Aceste eforturi vor fi dictate de schimbările mediului de securitate, cele instituționale și sistemice, și vor fi efectuate printr-o abordare sincronizată, și o coordonare eficientă interinstituțională pe domeniul apărării, în special între Ministerul Apărării, Ministerul Afacerilor Interne, serviciile speciale, precum și alte instituții cu atribuții în domeniu apărării naționale, fapt ce va contribui nemijlocit la eficiența rezilienței întregului sistem și evitarea unor discrepante, suprapuneri și omiteri sistemice. În acest sens, vor fi create instrumente/tehnici/mecanisme de asigurarea a interoperabilității interinstituțional multilaterale (corelarea planurilor situaționale, standardizarea proceselor de comunicare, instruire și exerciții, etc.). Totodată, buna coordonare a acestor eforturi va fi realizată sub control și monitorizare din partea conducerii sistemului național de apărare, ca una din măsurile controlului democratic al apărării.

Respectiva direcție presupune și revizuirea structurii, rolului, responsabilităților și mecanismelor de conlucrare între componentele forțelor destinate apărării naționale, inclusiv și a componentei civile, pe timp de asediu și război. Un efort major în acest sens, va fi stabilirea clară a structurii Forțelor Armate ca element de bază în ducerea acțiunilor de apărare

și operații militare, precum și a rolului și responsabilitățile Ministerului Apărării ca autoritate publică centrală cu responsabilități critice în asigurarea apărării naționale și securității militare.

Va fi asigurată armonizarea cadrului normativ național cu cel al UE și respectarea tratatelor și convențiilor internaționale universale și specializate la care Republica Moldova este parte. Vom menține angajamentul ferm de a promova și a pune accent pe securitatea umană, respectarea drepturilor omului, protecției civililor, inclusiv a personalului umanitar, protejarea patrimoniului cultural național și internațional pe teritoriul Republicii Moldova, în toate situațiile de conflict/criză.

42. *Consolidarea protecției spațiului cibernetic* se va efectua prin punerea în aplicare a mecanismelor și protocoalelor robuste de asigurare a securității și apărării cibernetice, precum și de conlucrare strategică între instituțiile statului și sectorul privat. Totodată, un rol important vor avea structurile Ministerului Apărării, Agenția pentru Securitate Cibernetică, I.P. „Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică”, Centrele de răspuns la incidente cibernetice sectoriale și Institutul Național de Inovații în Securitatea Cibernetică „Cybercor”. În procesul de digitalizare a tuturor ramurilor economiei și a serviciilor, a elementelor de securitate și apărare, este imperativ consolidarea și dezvoltarea capacităților de securitate cibernetică, inclusiv la nivel instituțional. Efortul va fi îndreptat spre asigurarea interoperabilității sistemelor și proceselor, asigurarea cu echipament și tehnică necesară, instruire și formare profesională, organizarea exercițiilor de simulare și identificare a mecanismelor de răspuns la agresiunile sistemice interne și externe. De asemenea, vor fi lansate parteneriate pentru dezvoltarea și operaționalizarea instituțiilor și structurilor, care vor asigura rolul de consolidare a securității și apărării cibernetice a țării.

43. *Consolidarea capacităților și mecanismelor naționale de anticipare, prevenire și contracarare a amenințărilor și riscurilor la adresa securității statului, inclusiv celor cu caracter hibrid*, va fi realizată prin evaluarea permanentă a mediului strategic de securitate și a situației politico-militare pe plan intern și la nivel regional. În contextul războiului din Ucraina acest proces este critic. Pe lângă asigurarea unei analize detaliate a riscurilor și amenințărilor, sub toate aspectele (surse, forme de manifestare, mijloace și tehnici), devine fundamentală dezvoltarea și menținerea capacității de analiză și evaluare a unui spectru larg de informații. În acest scop, vor fi dezvoltate, prin utilizarea combinată a mijloacelor militare și a instrumentelor civile, capabilitățile de identificare în timp oportun, a pericolelor, riscurilor și amenințărilor. Vor fi organizate activități de testare a mecanismelor și algoritmilor de acțiune, a planurilor operaționale și a sistemului de alertă la nivel național, în cazurile de instituire a stării de urgență, asediu sau război. Totodată, se va institui un cadru de prevenire și/sau reacție, în cazurile unor situații ce periclitizează apărarea națională, prin efectuarea analizei indicatorilor relevanți. Aceasta va permite stabilirea unor măsuri necesare conform unor planuri de acțiuni. Tot în acest context, va fi garantat schimbul de informații între instituțiile abilitate naționale și parteneri. Astfel vor fi asigurate acțiuni proactive de abordare a circumstanțelor care pot afecta apărarea națională și alertarea, în prealabil, a factorilor și centrelor de luare a deciziilor.

44. *Perfecționarea și dezvoltarea sistemului de instruire și învățământ militar* este bazat

pe imperativul de a îmbunătăți/eficientiza pregătirea forțelor destinate apărării naționale. Acest efort va fi ghidat de câteva principii cheie:

- asigurarea interoperabilității cu statele partenere printr-o coordonare și colaborare eficientă. Sistemul de instruire și învățământ militar va fi realizat în corespundere cu actele normative naționale și cu practica și cerințele internaționale în domeniu;
- analiza și punerea în aplicare a lecțiilor însușite din contextul regional de securitate, inclusiv războiul din Ucraina;
- asigurarea unei structuri și sistem de educație și instruire robust în domeniul militariei. Acest sistem va fi unul inovator, flexibil, orientat spre lideri, de toate nivelurile (strategic, operațional și tactic), motivați, competenți, profesionali și adaptabili la cerințele de securitate emergente;
- Perfecționarea calității pregătirii cadrelor militare, va fi realizată prin adaptarea rapidă la noi tehnologii și modalități de luptă (doctrine, platforme etc.), aliniată la cerințele războiului modern. Astfel, cu suportul experților internaționali, vor fi ajustate planurile și curriculum de învățământ ale Academiei Militare a Forțelor Armate, inclusiv cursurile de specialitate;
- Promovarea unui sistem de învățământ și știință militară competitiv și performant. Vor fi încurajate cercetările științifice și consolidate colaborării interinstituționale la nivel național și cu instituții de învățământ de peste hotare (România, SUA, Ucraina, Lituania etc.), orientate spre asigurarea unui suport teoretic pertinent învățământului în domeniul militariei.

45. *Perfecționarea sistemului de protecție socială a efectivului structurilor sistemului național de apărare.* Resursele umane rămân a fi baza sustenabilității sistemului național de apărare. În scopul recrutării și reținerii personalului de calitate și în cantitatea necesară, vor fi dezvoltate și implementate politici de protecție socială eficientă și adecvată a întregului efectiv (militarilor, funcționarilor publici și personalului civil) al sistemului național de apărare. Va fi asigurată alinierea la cele mai bune practici din domeniul managementului resurselor umane, creșterea calității vieții prin asigurarea condițiilor adecvate de lucru și de trai, armonizarea cadrului legal privind asigurarea socială și salarizarea personalului proporțională perioadei de angajare.

Perfecționarea sistemului de protecție și asigurare socială a efectivului sistemului național de apărare se va realiza în funcție de rolul, gradul implicării, volumul atribuțiilor funcționale și riscurile atribuite în procesele ce vizează apărarea și securitate națională.

Recrutarea și retenția personalului se va efectua prin implementarea unor stimulente, inclusiv financiare, țintite, elaborate cu ajutorul partenerilor de dezvoltare. Intervențiile se vor axa, fără a se limita la, instituirea unor indemnizații de încadrare atractive, menținerea unui salariu minim pe sector cel puțin la nivelul salariului mediu pe economie, instituirea unor stimulente și criterii pentru semnarea unor contracte consecutive de îndeplinire a serviciului militar, etc.

46. *Asigurarea securității, integrității și a funcționalității eficiente a infrastructurii critice de apărare și militare* va avea la bază o abordare unică din partea instituțiilor statului. În cadrul acestui efort, va fi asigurată evaluarea continuă capacităților de funcționare a

infrastructurii critice a statului. Aceasta evaluare va defini categoriile respective la nivel național, va determina rolul, responsabilitățile și procedurile de activitate ale instituțiilor respective. Scopul nostru va fi asigurarea protecției și funcționalității optime a infrastructurii critice a statului.

De asemenea, eforturile majore vor fi îndreptate spre modernizarea, standardizarea și corelarea infrastructurii de apărare și militare cu misiunile, structura de forțe și procesul de dezvoltare a capacităților militare.

Noi recunoaștem importanța asigurării și îmbunătățirii capacităților operaționale locale de generare a energiei și reducere a vulnerabilităților legate de aprovizionare cu energie. Pentru aceasta, vom investi în dezvoltarea infrastructurii energetice, reducerea dependenței de sursele de import și valorificare tehnologiilor energiei regenerabile.

În acest sens, se vor explora căi de atragere de fonduri inclusiv europene sau a altor fonduri pentru finanțarea proiectelor de importanță critică.

47. Dezvoltarea etapizată a industriei naționale de apărare și conectarea la lanțurile valorice și activitățile industriei europene de apărare. Lipsa unei game cuprinzătoare, sustenabile și rentabile de industrie și capacități tehnologice de apărare proprii, reprezintă o încercare majoră. În procesul de dezvoltare și modernizare pe termen mediu și lung, aceasta va fi atenuată prin studierea, valorificarea și sprijinul industriei de apărare ale partenerilor și a pieței internaționale de tehnologii emergente și disruptive de apărare. Totodată, contextul de securitate regională și experiența Ucrainei, impun măsuri imediate pentru asigurarea unei autonomii proprii de capacități/capabilități critice de apărare. În acest scop vor fi analizate și valorificate la maxim oportunitățile și capacitățile tehnologice și industriale naționale cu implicarea activă a statului, sectorul privat și mediul academic și științific. În acest sens, măsurile și intervențiile aferente vor fi focusate pe următoarele dimensiuni:

- Dezvoltarea cadrului normativ național în domeniul industriei naționale de apărare;
- Valorificarea capacităților de cercetare-dezvoltare și a expertizei naționale existente în domeniul industriei militare și stimularea cercetării-inovării în domeniul industriei militare și a produselor cu dublă utilizare;
- Stimularea investițiilor publice și private (autohtone și străine) în fabricarea de armament și muniții, implicit prin valorificarea platformelor investiționale și a schemei de ajutor de stat regionale stabilite în Programul național de dezvoltare industrială pentru anii 2024-2028;
- Consolidarea industriei naționale de apărare prin managementul achizițiilor pentru apărare;
- Conectarea industriei naționale de apărare la activitățile industriei europene de apărare și dezvoltarea parteneriatelor și cooperării în domeniu
- Asigurarea unui mediu economic sustenabil, inclusiv, competitiv și atractiv pe dimensiunea investițională și antreprenorială, inclusiv prin extinderea parteneriatelor strategice de cooperare.

48. Perfecționarea sistemului de achiziții strategice în domeniul apărării va fi realizat prin asigurarea unui sistem cadru funcțional și flexibil, cu procese și proceduri definite, capabil să planifice și execute achiziții majore (strategice) multianuale. În acest sens, vor fi

inițiate și/sau continuate acțiuni de ajustare a cadrului normativ, inclusiv aliniate la standardele și cerințele UE, cu scopul stabilirii proceselor și procedurilor clare de planificare și realizare a achizițiilor multianuale, inclusiv prin achiziții centralizate și comune UE. De asemenea, se vor întreprinde măsuri privind îmbunătățirea cadrului normativ pentru asigurarea achizițiilor necesare completării rezervele de stat și de mobilizare. Prin implementare acestor măsuri, vom consolida capacitățile noastre de apărare, respectând în același timp la cele mai bune practici internaționale în domeniu.

49. Dezvoltarea și diversificarea programelor de cercetare-dezvoltare și inovare din domeniul securității și apărării se vor produce în corelație cu necesitățile de cercetare-dezvoltare a domeniului de securitate și apărare. În baza acestei viziuni se va institui un mecanism de activitate participativă și inovativă, inclusiv tehnologică, prin implicarea actorilor din cadrul mediului academic, științific, societății civile, organizațiilor neguvernamentale și mediul privat interesați de domeniul securității și apărării. Prin asemenea mecanism va fi asigurată o interacțiune dinamică de comunicare între stat și actorii identificați, fapt ce va permite orientarea efortului comun spre analiza problemelor actuale, identificarea factorilor de risc și a soluțiilor inclusive de contracarare a acestora, asigurând caracterul pro-activ al sistemului național de apărare. Experiența obținută din cooperarea cu instituțiile internaționale și lecțiile însușite în contextul războiului din Ucraina de asemenea va fi exploatată în interesul formării capacității naționale, generalizând exemplele de bună-practică deja existente.

50. Dezvoltarea și eficientizarea mecanismelor de comunicare strategică și protecție a spațiului informațional va fi un element esențial în combaterea amenințărilor hibride imediate îndreptate împotriva Republicii Moldova, mai ales împotriva campaniilor de dezinformare, informațiilor și știrilor false. În acest sens, va fi asigurată sinergia acțiunilor de combatere a atacurilor informaționale prin dezvoltarea și punerea în aplicare a mecanismelor de conlucrare, coordonare și cooperare interinstituționale la toate nivelele, între toate instituțiile de stat, inclusiv prin preluarea practicilor internaționale. Totodată, vor fi aplicate soluții tehnice în scopul monitorizării și analizei continuă a spațiului informațional. Interacțiunea între instituțiile de apărare și societatea civilă este strâns legată de maturitatea democratică și transparența reciprocă. În acest sens, va fi îmbunătățit dialogul și transparența și asigurată transmiterea informațiilor veridice, prin canale credibile și sigure. Un rol important va avea Centrul Național de Apărare Informațională și Combatere a Propagandei care va consolida eforturile interinstituționale în această direcție, la nivelul capacității de reziliență a statului, împotriva dezinformării sistemice.

51. Asigurarea integrării în arhitectura de securitate și apărare europeană se va realiza prin intensificarea dialogului politic și cooperarea practică cu UE pe dimensiunile Politicii Externe și de Securitate Comună (PESC) și Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) în vederea prevenirii conflictelor și a gestionării crizelor, precum și a realizării stabilității regionale. Vor fi asigurate implementarea obiectivelor Planului Național de Aderarea la Uniunea Europeană specifice domeniului securității și apărării. Totodată, vor fi valorificate formatele de dialog la nivel înalt, inclusiv în perspectiva negocierilor privind încheierea unui Parteneriat pentru Securitate și Apărare (NBI) cu UE. Tot în acest sens, vor fi studiate

posibilitățile extinderii ariilor de cooperare cu instituțiile UE, în principal în contextul desfășurării Misiunii de Parteneriat a Uniunii Europene în Republica Moldova (EUPM). De asemenea, vor fi valorificate și dezvoltate programele și proiectele de asistență în domeniul securității și apărării oferite prin intermediul inițiativelor UE (EPF, EDA, etc.), precum și stabilirea oportunităților noi de extindere (e.g. PESCO, etc.). Vor fi depuse eforturi necesare în scopul adaptării cadrului normativ național, în perspectiva participării la implementarea inițiativelor europene dedicate dezvoltării de capacități militare și creșterii capacității operaționale. Vor fi considerate și oportunitățile de efectuare a achizițiilor comune și colaborarea prin intermediul agențiilor europene specializate.

Un efort deosebit va fi direcționat spre aprofundarea dialogului politic și cooperare practică cu NATO în domeniul apărării și securității. În acest sens, vor fi consolidate și valorificate la maxim mecanismele și platformele de cooperare existente mai ales în contextul asigurării interoperabilității multilaterale cu statele partenere. O prioritate în acest sens va fi și implementarea Pachetului Spirit de Consolidare a Capacităților de Apărare (Enhanced Defence Capacity Building Package). Totodată vor fi stabilite noi oportunități de cooperare, inclusiv în contextul revizuirii mecanismului de cooperare cu NATO prin elaborarea Programul Individual al Parteneriatului Adaptat (ITPP - Individual Tailored Partnership Program).

52. Consolidarea credibilității, parteneriatelor strategice și de cooperare se află în centrul eforturilor noastre. Pentru aceasta, noi vom continua cu fermitate implementarea angajamentelor asumate în procesul de dezvoltare și modernizare a capacității naționale de apărare. În acest sens, va fi asigurată creșterea treptată anuală a alocărilor bugetare pentru apărarea națională cu atingerea a 1% din PIB până în 2030.

Republica Moldova va continua eficientizarea diplomației de apărare și mecanismelor de cooperare și asistență în domeniul securității și apărării. Vom realiza aceasta prin programe, planuri, inițiative și acorduri bilaterale, stabilite cu partenerii valoroși în contextul diferitelor formate de cooperare. De asemenea, noi vom continua să dezvoltăm cooperarea bilaterală și dialogul pe dimensiunea apărării cu partenerii tradiționali, așa ca SUA, România, Ucraina, Marea Britanie, Estonia, Letonia, Lituania, Germania, Polonia, Republica Cehă, Spania, Turcia, Țările de Jos, China, Suedia, Franța, Italia, Japonia, Grecia, Ungaria, Georgia, Austria. Adicional, noi vom explora activ oportunitățile de extindere a cooperării și cu alte state. Un efort deosebit va fi direcționat spre asigurarea interoperabilității cu partenerii. Vom eficientiza parteneriatele strategice de securitate și apărare, inclusiv prin îmbunătățirea acordurilor și garanțiilor existente în domeniul apărării colective, precum și stabilirea altora noi. Astfel vom contribui la asigurarea stabilității regionale precum și ne vom consolida angajamentele asumate față de obiectivele de securitate comune.

De asemenea, va fi menținut și formatul dialogului bilateral cu Federația Rusă pentru a identifica soluții în vederea retragerii forțelor armate ale Federației Ruse și a distrugerii și/sau evacuării stocului de muniții depozitate pe teritoriul Republicii Moldova, sub supraveghere internațională.

53. Consolidarea și sporirea potențialului de furnizor de securitate se va realiza prin asigurarea îndeplinirii angajamentelor asumate și continuarea dialogului cu partenerii,

structurile și instituțiile internaționale abilitate. Scopul nostru rămâne a fi extinderea participării cu specialiști și/sau contingente, naționale sau mixte (cu partenerii), militare, civile și de poliție, până la nivel de batalion (inclusiv), la misiunile și operațiile internaționale sub egida ONU, UE, OSCE și NATO. În acest sens, se vor întreprinde măsuri pentru asigurarea interoperabilității cuprinzătoare cu partenerii. În special se vor dezvolta facilități de instruire, va fi asigurat cu echipament adecvat misiunilor și vom participa activ la activități comune de instruire și planificare, inclusiv exerciții internaționale și multinaționale. Vor fi întreprinse acțiuni de intensificarea dialogului politic și a cooperării practice cu statele membre UE, în contextul eforturilor continue de stabilizare a situației de securitate în regiunea Mării Negre

54. Asigurarea unui sistem medical performant. În acest scop va continua procesul de dezvoltare a unui sistem medical-militar performant, integrat în structura organizațională militară, capabil să asigure serviciile medicale primare, ambulatoriu, specializate și spitalicești, expertiza medico-militară și sprijinul medical operațional al forțelor. Totodată, se va conecta la rețeaua internațională de schimb de date medicale militare în scopul asigurării standardizării și uniformizării protocoalelor medicale de tratament al pacienților. Concomitent, vor continua proiecte de asistență destinate creșterii capacității de reacție și expertiză medicală, inclusiv prin achiziționarea de laboratoare, tehnică și echipamente medicale, precum și asigurarea instruirii personalului medical militar. La nivel național, va fi asigurat creșterea capacității integrate de reacție și asigurare a funcționalității sistemului de sănătate publică în cazul instituirii stării de asediu sau de război, prin integrarea timpurie a resurselor medicale civile, militare și comerciale proprii și ale partenerilor posibili în procesul de planificare a acțiunilor de apărare.

IV. RESURSE PENTRU REALIZAREA APĂRĂRII NAȚIONALE

55. Realizarea pe termen mediu și lung a obiectivelor prezentei Strategii, a asigurării funcționalității sistemului național de apărare și utilizarea eficientă a resurselor, poate să aibă loc în următoarele condiții: (a) asigurarea alocărilor bugetare pentru apărarea națională conform prevederilor Strategie Securității Naționale (SSN), creșterea treptată astfel încât, până în 2030 bugetul de apărare să atingă 1% din Produsul intern brut (PIB); (b) asigurarea cu resurse umane adecvate pentru apărarea statului; (c) menținerea capacității permanente de reziliență a statului și societății în toate domeniile.

Eforturile naționale pentru dezvoltarea capacităților necesare apărării naționale se bazează pe utilizarea eficientă a întregii game de resurse puse la dispoziție, îndeosebi a celor umane, financiare și materiale. Aplicarea sistemului de planificare, programare, bugetare și de evaluare a forțelor, activităților și resurselor instituțiilor va contribui în mod esențial la planificarea și utilizarea cu maximă eficiență a resurselor, în funcție de obiectivele expuse în Strategie. Adicional la alocările bugetare naționale, în procesul de identificare și asigurare a resurselor necesare implementării prezentei Strategii va fi luată în considerație și asistența partenerilor.

Resurse financiare

56. Elementul esențial în realizarea obiectivelor politicii de apărare constă în asigurarea resurselor financiare din contul bugetului de stat și asistenței partenerilor externi. Experiențele anterioare demonstrează convingător că aprobarea unei strategii în domeniul apărării ce nu este asigurată financiar duce la diminuarea considerabilă a capacității de apărare a statului. Prin urmare, alocarea resurselor financiare necesare pentru implementarea acestei strategii trebuie să rămână un obiectiv prioritar al conducerii statului și trebuie să fie majorate corespunzător riscurilor și amenințărilor emergente.

57. Ținând cont de complexitatea, durata și resursele necesare procesului de menținere, dezvoltare și modernizare a capacităților naționale de apărare și de prevederile Strategiei Securității Naționale, alocarea financiară pentru apărarea națională va fi asigurată prin creșterea treptată astfel încât, până în 2030 bugetul de apărare să atingă 1% din Produsul intern brut (PIB). În mod **prioritar**, alocările vor fi **orientate spre menținerea, dezvoltarea și modernizarea capacității operaționale a componentei de bază a Forțelor Armate**, precum și spre sporirea contribuției la asigurarea securității regionale și internaționale. În scopul asigurării unui echilibru între necesitățile de apărare și alte domenii vitale, precum economice și sociale, începând cu anul 2025, creșterea bugetară va fi realizată treptat, dar nu mai puțin de datele tabelului prezentat:

Anul	Pondere % din PIB a bugetului apărării
2025	0,65%
2026	0,75%
2027	0,85%

2028	0,90%
2029	0,95%
2030	1,00%

58. În scopul asigurării procesului de dezvoltare și modernizare, în condițiile prevederilor pct. 67, din bugetul de apărare va fi asigurată alocarea a minimum a 25% pentru înzestrare și modernizare și 2% pentru cercetare-dezvoltare, inovare și investiții locale în asigurarea unei autonomii proprii de capabilități critice.

59. Ulterior, având în vedere dezideratul național de integrare europeană, în vederea asigurării **funcționalității, dezvoltării și modernizării și integrării sistemului de apărare** pe termen lung în sistemul european de securitate și apărare, Republica Moldova va tinde spre media alocărilor bugetare europene.

Resurse umane

60. Oamenii constituie baza funcționării sistemului de apărare, care operaționalizează și determină valoarea tuturor celorlalte componente. Pregătirea și dezvoltarea profesională și educația continuă rămân a fi imperativele cheie pentru profesionalizarea sistemului național de apărare. Acestea vor fi transpuse în practică în baza îmbunătățirii continue a sistemului militar de învățământ, inclusiv în baza cooperării cu partenerii externi, precum și prin intermediul programelor de dezvoltare profesională în domeniul securității și apărării a instituțiilor statului și societății civile.

Mentținerea unui proces viabil de asigurare a sistemului național de apărare cu resurse umane este dependent de majorarea resurselor financiare alocate în acest sens. Acțiunile prioritare vor fi orientate spre crearea condițiilor de valorificare a rezervelor existente și prin atragerea unui număr mai mare de cadre profesionale calificate și specialiști în instituțiile și structurile de forță a sistemului național de apărare. Totodată, va fi menținut sistemul mixt de completare/recrutare a Forțelor Armate (militari în termen și prin contract) cu predominarea serviciul militar prin contract. Această abordare va rămâne modalitatea principală prin care Republica Moldova poate pregăti rezerva Forțelor Armate și cetățenii săi pentru apărarea Patriei.

61. Integrarea perspectivei de gen în cadrul politicilor de apărare a țării se va produce în conformitate cu necesitățile de completare a sistemului național de apărare cu resurse umane atât pe timp de pace, cât și pe timp de război. Totodată, acest fapt va contribui la realizarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în privința Rezoluției 1325 a Consiliului de Securitate al ONU privind femeile, pacea și securitatea.

Resurse materiale

62. Guvernul va continua alocarea resurselor materiale suficiente pentru întărirea eficacității sistemului național de apărare. O atenție deosebită va fi acordată dezvoltării și modernizării capabilităților militare ale Forțelor Armate.

63. Capacitatea de mobilizare este un element important a rezilienței statului și trebuie să fie condus într-o manieră coerentă și integrată. În acest sens, elaborarea și aprobarea Planului de mobilizare a economiei naționale, dezvoltarea și punerea în aplicare a Registrului de stat al resurselor de apărare și asigurarea Rezervei de Stat cu resursele adecvate/suficiente este una critică. Guvernul va intensifica supravegherea și controlul privind corectitudinea executării responsabilităților mobilizare de către autoritățile publice și sectorul privat.

64. Aceste procese vor impune ajustarea, eficientizarea și digitalizarea mecanismelor necesare proceselor de mobilizare, precum și capacitatea sporită de conlucrare a instituțiilor statului.

V. ETAPE ȘI MECANISME DE IMPLEMENTARE

65. La implementarea Strategiei se va ține cont de asigurarea controlului civil-democratic asupra forțelor destinate apărării naționale, de transparența decizională și de comunicarea strategică.

66. Prezenta Strategie va fi implementată etapizat, până la, și după 2030, în funcție de alocările bugetare, urmărindu-se utilizarea cât mai eficientă a acestora. Mecanismului de implementare i se subscriu și alte eforturi naționale pe dimensiunea apărării, exprimate prin inițiative, programe, planuri și proiecte de dezvoltare, profesionalizare, instruire, care vor fi sincronizate și adaptate conform rigorilor procesului de reformă.

În prima etapă, perioada 2025-2030, se va urmări asigurarea parametrilor de funcționare eficientă a sistemului național de apărare, și asigurarea procesului de dezvoltare și modernizare a capacităților naționale de apărare.

Etapa a doua, după 2030, va ține cont de realizările primei etape și va avea drept obiectiv principal continuarea procesului de dezvoltare și modernizarea capacităților de apărare națională și asigurarea integrării totale în arhitectura de securitate și apărare europeană.

67. În acest sens, Guvernul va pune în aplicare Planul de acțiuni privind implementarea Strategiei naționale de apărare. Planul este parte integrantă a prezentei Strategii și va cuprinde obiectivele, direcțiile de implementare, termenele de realizare a acțiunilor, costurile estimative aferente implementării, responsabilii de implementare, indicatorii de monitorizare/progres și procedurile de raportare și evaluare. Autoritățile publice de toate nivelurile, autoritățile administrative autonome și instituțiile implicate în realizarea strategiei, vor asigura transpunerea obiectivelor specifice, direcțiilor de acțiune și prevederilor acestei strategii în planurile sale anuale, și pe termen mediu.

68. Totodată, prevederile prezentei Strategii vor servi drept bază pentru elaborarea Strategiei militare.

69. Prezenta Strategie va fi validă până la aprobarea unei noi strategii.

VI. MONITORIZARE, EVALUARE ȘI RAPORTARE

70. Conducerea sistemului național de apărare va supraveghea implementarea prezentei Strategii și progresele înregistrate.

71. În procesul de monitorizare a gradului de implementare a Strategiei se va atrage atenția în primul rând asupra realizării viziunii Președintelui privind finanțarea adecvată și creșterea investițiilor în sectorul național de apărare, precum și indicatorilor de monitorizare și de progres, expuși în Planul de acțiuni.

72. Activitățile de monitorizare a Strategiei vor fi întreprinse pe perioada de implementare și vor include atât colectarea, prelucrarea și analiza datelor de monitorizare, cât și eventualele rectificări de conținut și de formă pe măsura desfășurării activităților planificate.

73. Ministerului Apărării va asigura eficiența mecanismului de monitorizare și evaluare a implementării prezentei Strategii.

74. Autoritățile administrației publice de toate nivelurile și instituțiile vizate în Planul de acțiuni vor evalua gradul de implementare a obiectivelor și acțiunilor ce le revin și vor prezenta rapoarte de progres Ministerului Apărării, care va prezenta Parlamentului, Președintelui și Guvernului Republicii Moldova, până la 1 martie anual, raportul cu privire la realizarea, în anul precedent, a Planului de acțiuni.

75. În rapoartele de progres vor fi reflectate rezultatele generale înregistrate la stadiul respectiv de implementare a Strategiei și a nivelului de realizare a obiectivelor generale și specifice. Totodată, va fi determinat gradul de îndeplinire și formulate propuneri de îmbunătățire și corectare a acțiunilor și sub-acțiunilor în proces de implementare, iar pentru activitățile neîndeplinite vor fi expuse motivele neexecutării și vor fi propuse măsuri noi de realizare a acestora.

76. Planul de acțiuni se va revizui periodic odată la 3 ani, în vederea corelării acestuia cu procesul de planificare, programare și bugetare a apărării, inclusiv și cu planificarea la nivel național.

CONCEPTE ȘI TERMENI

Amenințare hibridă – tip de amenințare din partea unui adversar statal sau non-statal (indivizi, grupări), care utilizează, conjugat și într-o manieră adaptivă (rapid, dinamic), metode și mijloace convenționale și neconvenționale (de ordin politic, militar, diplomatic, economic, cibernetic, informațional etc.) pentru a-și realiza obiectivele stabilite;

apărare cibernetică – ansamblu de măsuri pro-active și reactive, prin care se asigură confidențialitatea, integritatea, disponibilitatea, autenticitatea și ne-repudierea informațiilor în format electronic, în cadrul resurselor și serviciilor publice sau private, din spațiul cibernetic;

apărare națională – ansamblu de măsuri, dispoziții și activități, adoptate și desfășurate de către stat în scopul de a garanta suveranitatea, independența și unitatea statului, integritatea teritorială a țării și democrația constituțională, împotriva oricărei forme de agresiune;

capabilitate – produsul unor măsuri și acțiuni, care cuprinde elemente de doctrină, organizare, comandă, pregătire și instruire, dotare, infrastructură, personal și interoperabilitate, necesare pentru îndeplinirea unui obiectiv și obținerea efectului dorit;

capacitate de apărare – totalitatea posibilităților economice, umane, tehnico-științifice, moral-politice, militare și de altă natură de care dispune statul pentru a-și asigura apărarea intereselor sale fundamentale, prin a căror mobilizare și utilizare se asigură forța necesară și capabilă de a da o ripostă adecvată oricărui agresor;

capacitate militară – stare potențială de care poate dispune statul la un moment dat, din punct de vedere militar, privind dotarea, organizarea, echiparea, factorul uman și gradul de pregătire pentru executarea unei riposte armate (acțiuni militare);

capacitate operațională – potențialul unei unități (structuri militare), asigurat din timp sau crescut în urma aplicării unor ordine sau indicative operative, în vederea desfășurării acțiunilor militare în conformitate cu scopul pentru care a fost creată unitatea respectivă;

comunicare strategică – ansamblu coordonat de acțiuni și inițiative, care au drept scop transmiterea informațiilor veridice ce vor influența publicul de referință, astfel încât instituția (comunicatorul sau emițătorul) să-și realizeze obiectivul în interesul național;

control democratic asupra sistemului național de apărare – o serie de mecanisme, proceduri, legi, standarde și tradiții, prin care se exercită autoritatea politică civilă (examinarea și supravegherea procesului decizional), de către instituțiile împuternicite, asupra componentelor sistemului național de apărare;

cultură de securitate și apărare – totalitatea valorilor, normelor, atitudinilor sau acțiunilor care determină înțelegerea și asimilarea, la nivelul societății, a conceptului de securitate și apărare, precum și a derivatelor acestuia (securitate și apărare națională, securitate internațională, insecuritate, politică de securitate și apărare etc.). Acest concept are un scop educativ prin dezvoltarea unei atitudini cu rol preventiv pentru societate în vederea apărării și protecției personale, de grup și statale față de riscuri, amenințări, vulnerabilități, agresiuni reale și potențiale. Modul de raportare a cetățenilor la domeniul de securitate și apărare are un rol esențial în gestionarea evoluțiilor mediului intern și internațional de securitate;

infrastructură critică – clădiri, sedii, dispozitive, rețele, servicii, sisteme de bunuri materiale (energetice, de transport, de comunicații și tehnologie a informației, de furnizare a

utilităților) de interes strategic și/sau de utilitate publică, a căror distrugere, aducere în stare de nefuncționare, degradare ori perturbare ar avea efecte negative majore, la nivel național sau regional, asupra stării de sănătate și siguranță a cetățenilor, mediului, funcționării economiei și activității instituțiilor statului;

interes național de securitate și apărare – mod de raportare a statului față de o problemă sau situație din mediul de securitate, promovat în scopul asigurării prosperității, protecției și securității cetățenilor țării. Conceptul în cauză constituie baza dezvoltării obiectivelor naționale interne și externe, care garantează existența și identitatea statului, precum și stabilitatea și continuitatea acestuia;

interoperabilitate – abilitatea unor entități de a acționa în comun, în mod coerent și eficient, în scopul realizării obiectivelor tactice, operaționale și strategice prin acceptarea doctrinelor și procedurilor comune, prin folosirea în comun a unor elemente de infrastructură și comunicare eficientă;

mediu de securitate – ansamblu de procese și fenomene politice, diplomatice, informaționale, militare, economice, administrative, sociale, culturale, ecologice etc., interne și internaționale, care condiționează nivelul de protecție a cetățeanului, a comunității, a statului, a zonei sau a regiunii în raport cu provocările și oportunitățile cu care națiunea se confruntă la un moment dat în eforturile sale de apărare și de promovare a principiilor și a valorilor naționale, precum și de realizare a obiectivelor și a intereselor sale de securitate. În funcție de gradul de acoperire și manifestare, mediul de securitate poate fi național, regional și internațional;

mobilizare – activitate complexă, desfășurată pe plan politic, economic, administrativ și militar în scopul asigurării cu resurse umane și tehnico-materiale necesare pentru apărarea țării și trecerea statului de la starea de pace la starea de război;

obiectiv al politicii de apărare – derivat al obiectivelor securității naționale, care generează cadrul activității practice pentru instituțiile statului în vederea realizării viziunii strategice în domeniul apărării;

operație de apărare – totalitatea acțiunilor militare desfășurate de mari unități militare în scopul de a zădărnici ofensiva inamicului, de a-i provoca pierderi cât mai mari, de a păstra cu fermitate pozițiile încredințate, precum și de a câștiga timp și a crea condițiile necesare pentru trecerea la acțiuni militare ofensive în vederea eliberării teritoriului ocupat;

planificare a apărării – componentă esențială a politicii de apărare, ce reprezintă procesul de stabilire a obiectivelor pentru asigurarea apărării naționale și a căilor de realizare a acestora, precum și de determinare a volumului și a structurii resurselor de apărare necesare, a modului de alocare a acestora;

politică de apărare a statului – ansamblu de viziuni, concepții, activități și relații, care reflectă caracterul complex al apărării și definesc capacitatea statului privind asigurarea dezvoltării continue și a gestionării eficiente a elementelor sistemului național de apărare (conducerea, forțele, resursele și infrastructura teritorială);

sistem național de apărare – conducere, ansamblu de forțe, mijloace și elemente ale infrastructurii, precum și totalitatea acțiunilor menite să asigure apărarea țării;

situație de criză – fază din evoluția unei societăți, marcată de mari dificultăți generate

de apariția unuia sau a unor incidente, evenimente la nivel național și/sau internațional ori de amenințări, riscuri și vulnerabilități la adresa valorilor, intereselor și necesităților actorilor implicați, care impun soluții urgente și eficiente de rezolvare a acestor situații pentru revenirea la starea de normalitate. Aceasta se manifestă prin: întreruperea sau afectarea activității politice, sociale, economice sau de altă natură; punerea în pericol a cetățenilor sau a factorilor materiali; expunerea la riscuri majore de securitate a populației sau a unei colectivități; propagarea de la nivel regional la cel național a efectelor crizei, cu afectarea concretă a securității, obiectivelor și intereselor strategice ale statului;

spațiu informațional – mediu de activitate asociat cu formarea, crearea, transformarea, transmiterea, difuzarea, utilizarea și stocarea informațiilor, care produce efecte la nivel de conștiință individuală și/sau socială, de infrastructură informațională și de informație.

suficiență defensivă – este o stare a puterii militare a statului de a dispune de forțe militare cu o structură și o capacitate ce ar oferi mijloacele efective și eficiente, inițiale necesare (personal activ și de rezervă, tehnică și armament cantitativ și calitativ, asigurat multilateral) pentru a asigura descurajarea și respingerea unei agresiuni armate, excluzând capacitatea inamicului de a lansa un atac strategic prin surprindere și de a efectua operații ofensive”.